

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ІМПОРТУ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РИТЕЙЛУ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНА-ЄС»**

Виконавець:

Студент 64 групи ФМЕ

Пейчев Андрій Віталійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Уханова Інна Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сьогоднішній день вектор України спрямований на євроінтеграцію, яка базується на здійсненні глибоких системних перетворень у державі, верховенстві в ній демократії та права, модернізації політичної системи для захисту прав людини, поширення сучасних технологій політичного та економічного менеджменту, утвердження України як конкурентоспроможного та інвестиційно привабливого учасника глобальної економіки.

Тривалий період розвитку відносин партнерства та співпраці між Україною та Європейським Союзом увінчався у 2014 році ратифікацією Угоди про асоціацію, яка є угодою нового покоління між ЄС та країнами Східного партнерства, яка відкриває шлях до подальшого прогресу та перетворення української економіки на одну з провідних економік світу.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС – без перебільшення найбільший пакет угод в історії незалежної України. Економічна частина Угоди тією чи іншою мірою охоплює основні сфери та галузі економіки та за умови успішної реалізації суттєво наближає економічну систему України до економічної системи Європейського Союзу на основі взаємної лібералізації руху товарів, капіталу та послуг, а також гармонізації значної частини законодавчої бази України з нормами та практиками ЄС. Ключовим завданням Угоди про асоціацію є формування умов для поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), яка створить можливості для розвитку бізнесу в Україні, усуне бар'єри у взаємній торгівлі, сприятиме активізації модернізаційних перетворень у бізнес-середовищі, стандартів якості продукції та рівня обслуговування населення, що в цілому не тільки позитивно вплине на міжнародну конкурентоспроможність українського бізнесу, а й стане потужним стимулом соціально-економічного розвитку України.

Важливим аспектом соціально-економічного розвитку України є торговельні мережі, які ефективніше функціонують у глобалізованому світі з жорстким конкурентним середовищем і мають колосальну перевагу над меншими торговими одиницями на ринку. Вони мають можливість формувати більш широкий асортимент товарів, створювати кращі умови для зберігання та підготовки товарів до продажу, глобалізувати можливості інноваційних технологій, використовувати прогресивні методи продажу, надавати широкий спектр додаткових послуг, створювати більш сприятливі умови для працівників та підвищення рівня обслуговування населення.

В Україні в сфері ритейлу спостерігається активна конкуренція, що пояснюється великою кількістю населення. Значний вплив на діяльність компаній має складна економічна ситуація в країні, викликана військовими діями. Вона створює дефіцит рівня купівельної спроможності населення а також шкодить вітчизняним виробникам. Окреслені обставини призводять до зміни асортименту та якості продукції, що випускається в Україні. На сьогоднішній день до найбільш популярних і високорентабельних видів зовнішньоекономічної діяльності підприємств відносяться імпорتنі операції, які зараз займають найбільш критичну вагу серед усіх зовнішньоекономічних операцій учасників ринкової економіки та допомагають підприємствам вирішити низку важливих питань, пов'язаних із нестачею товару та

конкурентоспроможністю на ринку. Галузь ритейлу відіграє визначну роль в економіці країни та є критично важливою для її виживання.

Визначальним фактором успішної діяльності ритейлу в сучасних умовах є забезпечення широкого асортименту якісних та доступних товарів. Важливою складовою цього процесу є підвищення ефективності імпортової діяльності за рахунок використання потенціалу Угоди про Асоціацію, а саме ПВЗВТ, як одного з шляхів забезпечення ринку необхідним товаром. Актуальність теми підкреслює той факт, що нещодавно Україна стала кандидатом на вступ до ЄС, що створило нові можливості для українських ритейлерів.

Комплексний підхід до напрямків удосконалення імпорту досліджено у роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: О. Мельника, О. Вівич, В. Апопія, Н. Шелестової, В. Моргунова, К. Решетняка, Ю. Козака, Я. Антонюка та ін. Але на сьогодні перед науковою спільнотою та дослідниками постає питання визначення напрямків та перспектив удосконалення імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС. Вищевикладене обумовило мету кваліфікаційної роботи магістра, її предмет, об'єкт та завдання.

Мета дослідження. Метою дослідження є на основі аналізу показників та проблем імпорту підприємств галузі ритейлу розробити напрямки його удосконалення в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС.

Завдання дослідження:

- дослідити поняття та сучасний розвиток імпорту підприємств галузі ритейлу;
- узагальнити чинники розвитку та здійснення імпорту підприємств галузі ритейлу в умовах інтеграційних угод;
- узагальнити методи оцінки та аналізу імпорту підприємств галузі ритейлу;
- проаналізувати стан та динаміку розвитку галузі ритейлу України;
- провести аналіз стану та динаміки імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС;
- проаналізувати чинники імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС;
- розробити напрямки та узагальнити перспективи удосконалення імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС.

Об'єктом дослідження є імпорт підприємств галузі ритейлу.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи та практичні підходи та рішення для розробки напрямків та визначення перспектив удосконалення імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС.

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи є теоретичні положення економічної науки та праці вчених-економістів в галузі імпортової діяльності. При написанні роботи використано загальнонаукові та

спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічний, SWOT-аналіз, методи ранжирування та порівняння.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи проаналізовані закони та інші нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки України, Державної митної служби України, внутрішня звітність ТОВ «Сільпо-Фуд».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 102 сторінки. Основний зміст викладено на 85 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 13 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано тези:

Пейчев А. «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ» // А. Пейчев / Збірник праць кафедри МЕВ ОНЕУ «World Economy and International Economic Relations.- International Scientific Collection - Vol.2, 2022» – Одеса - 2022, обсяг 0,2 авт. арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретико-методичні аспекти дослідження імпорту підприємств галузі ритейлу в умовах інтеграційних угод*» розглянуто поняття та сучасний розвиток підприємств галузі ритейлу, поняття імпорту та його особливості, чинники здійснення імпорту підприємств галузі ритейлу в умовах інтеграційних угод, методи оцінки та аналізу імпорту підприємств галузі ритейлу .

У другому розділі «*Аналіз імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС*» проаналізовано галузь ритейлу України, імпорт підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС, вплив чинників економічної інтеграції Україна-ЄС на імпорт підприємств галузі ритейлу.

У третьому розділі «*Напрямки та перспективи удосконалення імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС*» розглянуто умови використання Угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі для імпорту ритейлерів, потенціал нарощування та товарної диверсифікації імпорту, потенціал поживлення імпортової діяльності ритейлерів під час військового вторгнення Російської Федерації.

ВИСНОВКИ

Під час написання даної роботи було досягнуто поставленої мети та виконано всі заплановані завдання. У роботі було визначено сутність та характеристики імпоротної діяльності підприємства-ритейлера, визначено чинники розвитку сфери ритейлу в умовах інтеграції з ЄС, розглянуто методичні підходи до оцінки та аналізу імпоротної діяльності підприємства сфери ритейлу, проаналізовано сучасний стан галузі ритейлу в Україні, проаналізовано імпорتنу діяльність ритейлерів з огляду на інтеграційні процеси України та ЄС, проведено фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2017-2021 роки, оцінено стан ефективності імпоротної діяльності ТОВ «Сільпо-Фуд», визначено чинники впливу на імпорتنу діяльність в рамках дії Угоди про Поглиблену та Всеосяжну Зону Вільної Торгівлі з ЄС, визначено потенціал її використання для імпорту, розроблено напрями диверсифікації імпорту підприємств галузі ритейлу та розглянуто нові можливості для імпорту, що впровадили Україна та ЄС з початку повномасштабного вторгнення РФ.

Ритейл – це сучасний процес створення і реалізації доступних, всеохоплюючих і зрозумілих клієнтоорієнтованих продуктів та послуг для будь-якого споживача, а також інноваційних технологій і каналів продажу з метою отримання максимального прибутку, розширення бази споживачів та підвищення конкурентоспроможності.

Український ритейл стрімко розвивається під впливом таких європейських тенденцій як: демонополізація торгівлі, розвиток неальтернативних ринків, модернізація торгової інфраструктури, розвиток онлайн-ритейлу, гармонізація законодавчих норм ведення торгової діяльності з міжнародними стандартами.

Комплексний аналіз імпоротної діяльності ритейлерів здійснювався за допомогою економічного аналізу показників фінансово-економічної діяльності, абсолютних показників, показників структури та ефективності імпорту.

Найбільший обсяг роздрібного товарообігу у 2019-2020 роках зафіксований у Києві та Київській області, Дніпропетровську, Одесі. Найменший обсяг обороту роздрібною торгівлі спостерігався в Луганській, Чернівецькій та Тернопільській областях.

Вітчизняний ринок роздрібною торгівлі протягом 2016-2020 років став більш концентрованим через те, що частка операторів найбільших роздрібних мереж поступово зростала. Найбільші обсяги торгівлі за аналізований період зафіксовані у Києві, Дніпрі та Одесі. Організована торгівля (у тому числі мережева торгівля) займає близько 55-60% роздрібного ринку України, ринки – 40-45% відповідно.

Найбільшими мережами на ринку ритейлу є АТБ, Fozzy Group, Епіцентр, Metro Cash&Carry та Auchan. Іноземні мережі присутні у кожному сегменті ритейлу та складають високу конкуренцію вітчизняним операторам.

З підписанням Угоди про Асоціацію України та ЄС імпорт товарів постійно зростає. Частка ЄС у загальному імпорті України також зросла з 32,7% у 2015 році до 37,5% у 2021 році. У торгівлі продовольчими товарами підприємств-ритейлерів доля імпортичних складає 15%. Найбільше вітчизняні ритейлери імпортували м'ясо та готові продукти, хліб і зернові продукти та молоко, сир, яйця.

ТОВ «Сільпо-Фуд» є ритейлером сфери FMCG та частиною торгово-промислової групи Fozzy Group. Основна діяльність підприємства зосереджена на мережі супермаркетів «Сільпо», яка нараховує близько 300 магазинів по всій території України та орієнтується на сегмент середній+.

Динаміка показників фінансово-господарської діяльності є позитивною, рентабельність висока та має тенденцію до росту. Найбільший ріст показників показав валовий прибуток, який виріс на 336% за період 2018-2021рр.

Ефективність імпортової діяльності ТОВ «Сільпо-Фуд» знижувалась впродовж 2018-2020 рр., проте у 2021 році показала незначний ріст. За останні роки об'єми імпорту підприємства значно зросли. Основними торговими партнерами ритейлера є країни ЄС, частка яких у географічній структурі імпорту значно зросла за останні роки і сягає 50% від загальної.

Поглиблена та Всеосяжна Зона Вільної Торгівлі між Україною та ЄС передбачає дуже значну взаємну лібералізацію імпортних мит: ЄС зобов'язався скасувати понад 99% мит, а Україна – понад 98%. Основними перевагами ПВЗВТ для українських ритейлерів є: зниження митних бар'єрів, гармонізація українського та європейського законодавств, нові можливості пошуку постачальників, доступ до найбільш якісних товарів, зниження цін на імпортну продукцію, розширення асортименту за рахунок імпортних товарів.

З продовольчої категорії товарів найбільше імпортуються молочні продукти, какао та продукти з нього, напої алкогольні та безалкогольні, тютюн і тютюнові вироби. Так як у воєнний час ця група є найбільш критично необхідною та враховуючи виробничі можливості національних виробників ми пропонуємо українським ритейлерам диверсифікувати імпорт таких товарів: фруктів та горіхів, коренеплодів, олійних культур, цукру та виробів з нього, риби та морепродуктів, соусів, вина та інших напоїв. Основними постачальниками серед країн ЄС можуть бути: Італія, Іспанія, Франція, Німеччина та Естонія.

З 24 лютого 2022 року для українських імпортерів відкрилися нові можливості з ліберизації імпорту, такі як:

- європейське фінансування розвитку логістичної інфраструктури в рамках підтримки кандидатів на вступ до ЄС;
- скасування митних обмежень на імпорт;
- скасування необхідності для українських перевізників отримувати дозволи на двосторонні та транзитні перевезення через ЄС;
- NCTS - нова комп'ютеризована транзитна система, яка спрощує процедуру транзиту кордонами країн-учасниць.

Отже, підсумовуючи, можна стверджувати, що євроінтеграція створює нові можливості для удосконалення імпорту українських ритейлерів.

АНОТАЦІЯ

Пейчев А.В., «Проблеми та перспективи удосконалення імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. – Одеса 2022 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є імпорт підприємств галузі ритейлу.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти імпорту підприємств галузі ритейлу, узагальнено підходи до визначення поняття імпорту підприємств галузі ритейлу, чинники розвитку та здійснення імпорту підприємств галузі ритейлу в умовах інтеграційних угод, досліджено методи оцінки та аналізу імпорту підприємств галузі ритейлу.

Проаналізовано імпорт підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС, зроблено аналіз стану та динаміки розвитку галузі ритейлу України, а також показників стану та динаміки імпорту таких підприємств, здійснено аналіз чинників імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС.

Запропоновано напрямки та перспективи удосконалення імпорту підприємств галузі ритейлу в контексті активізації економічної інтеграції Україна-ЄС, зокрема через активізацію використання можливостей Угоди про всеосяжну та розширену зону вільної торгівлі.

Ключові слова: імпорт, ритейл, економічна інтеграція, чинники імпорту, Угоди про всеосяжну та розширену зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.

ANNOTATION

Pieichev A.V., « Problems and prospects of improving the import of enterprises in the retail industry in the context of intensifying the economic integration of Ukraine and the EU ».

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2022.

The qualification work consists of three sections. The object of the study is the import of enterprises in the retail industry.

The paper examines theoretical aspects of the import of retail enterprises, summarizes the approaches to defining the concept of import of retail enterprises, factors of development and implementation of import of retail enterprises in the conditions of integration agreements, researches the methods of assessment and analysis of imports of retail enterprises.

The import of retail enterprises in the context of the activation of the Ukraine-EU economic integration was analyzed, the analysis of the state and dynamics of the development of the retail industry of Ukraine, as well as the indicators of the state and dynamics of imports of such enterprises, the analysis of the import factors of the enterprises

of the retail industry in the context of the activation of the Ukraine-EU economic integration was carried out.

Directions and prospects for improving imports of retail enterprises in the context of intensifying Ukraine-EU economic integration are proposed, in particular through intensifying the use of opportunities of the Agreement on a deep and comprehensive free trade area.

Keywords: import, retail, economic integration, factors of import, Agreement on a deep and comprehensive free trade area between Ukraine and the EU.